OTE KIRJASTA TIITINEN
VAKOILIJOITA JA VEIJAREITA

Vävypoika vaikeuksissa

Jari Komulaisen sekavat bisnekset huolestuttivat Koivistoa

Islannin presidentin Vigdis Finnbogadottirin Suomen-vierailuun kuului myös piipahdus Ahvenanmaalle keväällä 1984. Visiitti sujui kaikin puolin miellyttävissä tunnelmissa. Minulla oli kuitenkin sillä reissulla presidentti Koivistolle ikävää ilmoitettavaa.

Suopo oli eri puolilta saanut kuulla, että presidentin tyttären, Assi Koiviston aviomiehen, liikemies Jari Komulaisen kylkeen oli ajautunut sen kaltaista business-maailman sakkia, jonka suhteen olisi syytä olla erittäin tarkka ja varovainen.

Komulainen oli kahden muun Uppsalan ekonomeiksi kutsutun nuoren liikemiehen Janne Aaltosen ja Pekka Haneliuksen kanssa pistänyt pystyyn monisäikeisen yritysverkoston. Sen huipulla oli Tristan-niminen holding-yhtiö, joka puolestaan omisti kymmeniä pikkufirmoja. Yksi surullisenkuuluisimpia oli Energiahake Oy. Sen tarkoitus oli tahkota rahaa prosessoimalla eri puolilla maata metsien hakkuujätettä energiakäyttöön.

Koko Tristanin yritysryväs ajautui myöhemmin konkurssiin ja pesänselvityksestä tuli riitaisa ja hankala, joka työllisti sekä poliisia että oikeusistuimia.

Uppsalan ekonomien bisnekseen tunkivat omalla yhtiöllään mukaan myös kyseenalaisen maineen omannut elimäkeläinen liikemies Samuli Lehtinen ja juristimaailman kiistelty persoona

Reino Lundén. Nimenomaan tästä kaksikosta Suopon tietolähteet olivat varoittaneet.

Liikkui tietoja, että uituaan Komulaisen liiveihin Lehtinen ja Lundén ratsastivat siekailematta presidentti Koiviston nimellä yrittäessään edistää bisneksiään. Lisäksi Lundénin arveltiin olevan hakemassa Komulais-kontaktillaan rehabilitointia myös juristina. Hänet oli aikoinaan erotettu Asianajajaliitosta, ja nyt miehen kerrottiin tavoittelevan laamannin titteliä hyvitykseksi. Arvonimethän olivat presidentin peukalon alla.

Komulaisen osalta koko touhussa oli hieman "Uuno Turhapuro, presidentin vävy" -piirteitä. Hän vaikutti toimissaan kovin kokemattomalta, suorastaan hyväuskoiselta hölmöltä. Siksi hämärämiehet pääsivätkin liian lähelle.

Presidenttikin on kuitenkin ihminen, ja hänelläkin on sukulaisia. Ymmärrettävästi Koivisto ryhtyi suojaaviin toimenpiteisiin, vaikka mieluiten hän ei varmaankaan olisi halunnut olla asian kanssa missään tekemisissä.

Myös media kiinnostui nopeasti presidentin vävyn bisneksistä ja hänen hämäristä kumppaneistaan.

Syyskuun lopulla 1984 Koivisto kutsui minut Linnaan kysyäkseen, voisiko hän varoittaa Jaria *Hymy*-lehden tulossa olevasta jutusta. En nähnyt ennakkovaroitukselle estettä, koska toimittajat olivat materiaalia kerätessään kyselleet asioita useilta viranomaisilta. Tieto levisi jo kaupungilla kulovalkean tavoin.

Samassa tapaamisessa Koivisto antoi minulle luettavaksi perheystävänsä, kauppa- ja teollisuusministeri Seppo Lindblomin (sd.) laatiman muistion, joka liittyi Komulaisen liikekumppaneihin. Luin myös Komulaisen oman kirjallisen selostuksen tapahtuneista. Se päättyi vakuutukseen, että hän ottaisi etäisyyttä epämääräisiin liikekumppaneihinsa ja luopuisi osuudestaan kohuyhtiöissä.

Ratkaisu noudatti Yhdyspankin pääjohtajan Mika Tiivolan suositusta. Koivisto antoi minun kuunnella nauhalta pääjohta-

jan kanssa käymänsä puhelinkeskustelun. Tiivola piti viisaana irrottautua Lundénin ja Lehtisen yhtiökumppanuudesta. Lisäksi hän varoitti Komulaisen epärealistisista hankkeista muun muassa Australiassa.

Väitteisiin, että myös Komulainen olisi liikeyhteyksissään käyttänyt hyväkseen appensa nimeä ja asemaa, Koivisto oli itse pyytänyt vastausta vävyltään. Komulainen kiisti tämän jyrkästi.

Kerroin presidentille, että en itsekään ollut kuullut Jarin näin toimineen. Lehtisestä sen sijaan sellaista tietoa liikkui. Koivisto näki Lehtisen roolin lähinnä vävynsä yritysten rahoittajana, sillä "eihän pojalla ole rahaa".

Huolimatta vakuutteluistaan Komulainen näytti kuitenkin vielä vuoden kuluttuakin jatkavan jonkinlaisessa roolissa Lehtisen ja Lundénin liiketoimissa. Vaikka tämä todennäköisesti johtui pakottavista taloudellisista sitoumuksista, kaikenlaiset huhut pyörivät hurjina talouselämän kulisseissa.

Koivisto oli selvästi pettynyt koko prosessiin. Hän olisi halunnut pitää edustamansa valtiollisen instituution visusti erillään koko likapyykistä. Kaikesta huolimatta hän oli oikeuskansleri Kai Kortteen suosituksesta palkannut yhden maan arvostetuimmista juristeista Kullervo Kemppisen Jarin asianajajaksi.

Koivisto pyysi minua ottamaan yhteyttä Kemppiseen ja kertomaan presidentin terveisinä, mitä talouselämän puolella kerrotaan Komulaisesta. Soitinkin hänelle heti samana päivänä. Siitä lähtien tiedot presidentin ja Kemppisen välillä kulkivat pääsääntöisesti minun kauttani.

Kohu Komulaisen bisnesten ympärillä ei ottanut laantuakseen. Heinäkuussa 1986 Koivisto oli jostakin saanut vinkin, että vävypojan puuhista olisi tekeillä peräti kirja. En pystynyt asiaa vahvistamaan.

Koivisto pyysi, että välittäisin kuitenkin tiedon asianajaja Kemppiselle. "Kemppisen pitää olla kaikesta perillä, mitä tapahtuu, näin on sovittu." Samalla hän kertoi maksaneensa Kemppisen laskut eräänlaisena palovakuutuksena, kuten hän asian ilmaisi.

Vuosi ehti jälleen vierähtää ennen kuin tapaus-Komulainen sai uuden, entistä ikävämmän käänteen. Juhannuksen alla 1987 soitin Koiviston kesäasunnolle Inkoon Tähtelään. Jari Komulaista kaivattiin keskusrikospoliisissa. Siellä oli alettu tutkia Komulaisen ja kumppaneiden yhtiöiden konkursseista tehtyjä kolmea rikosilmoitusta. Miestä haluttiin kuulustella, mutta häntä ei löytynyt mistään.

Pari tuntia myöhemmin Koivisto soitti minulle takaisin. Presidentti kehotti jälleen ottamaan yhteyttä Kemppiseen ja pyytämään tätä hoitamaan asiaa sekä raportoimaan minulle.

Juhannuskesäinen puhelinrumba ei tähän loppunut. Jossakin välissä tuli tieto, että poliisi oli viimein löytänyt Komulaisen ja hän oli pidätettynä syylliseksi epäiltynä Pasilassa. Kyse oli nimenomaan Energiahakkeen asioista.

Kemppinen oli keskustellut asiaa tutkivien rikospoliisien kanssa, joiden asenne hänen mukaansa oli asiallinen ja tasapainoinen. Näytti kuitenkin siltä, että poliisi joutuisi pitämään Komulaista muutaman päivän häkissä. Huolestuttavinta oli, että ylikonstaapeli Markku Salmisen mukaan jotkut kansanedustajatkin olivat asiassa liikkeellä.

Kemppinen nähtävästi painoi asiassa turhan voimakkaasti päälle, sillä muutamaa viikkoa myöhemmin jouduin mainitsemaan presidentille, että Komulaista edustaessaan asianajaja oli viitannut tasavallan presidenttiin poliisien mielestä kiusalliselta tuntuvalla tavalla.

Vaikka Koivisto ei olisi tahtonut olla koko jupakan kanssa missään tekemisissä, hän halusi kuitenkin ymmärrettävästi pysyä tapahtumien tasalla. "Olen jatkossakin hyvin kiinnostunut tutkinnan lopputuloksesta, kunhan se on käytettävissä."

Pitkän prosessin lopputulos oli varmasti Koivistolle helpotus. Vaikka Komulainen kumppaineineen joutui lopulta oikeuteen, ketään ei tuomittu rikoksista. Lundénin toive saada itselleen laamannin arvonimi jäi kelvottoman yrityksen asteelle.

Tapaus Komulainen tuotti mehukkaita otsikoita. Lisäksi se tärveli myös Suopon ja keskusrikospoliisin välisiä suhteita. Asiasta kehkeytyi eräänlainen kolmiodraama Suopon, KRP:n ja presidentin välille.

Komulaisen ja hänen liikekumppaniensa asioita penkoessaan KRP:ssä oli kehitelty teoria, että Koivisto oli nimenomaisesti pannut minut ja Suopon katsomaan rikospoliisin syväkurkkulähteiden perään.

Eräs suojelupoliisin ylietsivistä sattui asumaan Eirassa ja piti tapanaan käydä iltalenkillä. Pahaksi onneksi juoksureitti kulki sattumalta sellaisen paikan ohitse, jossa KRP:n pojat tapasivat erästä syväkurkkuaan. KRP epäili, että etsivä juoksenteli siellä Koiviston antaman tehtävän perusteella. Saadakseen vahvistuksen teorialleen rikospoliisit jopa yrittivät juottaa etsiväparan siihen tilaan, että hän tunnustaisi salajuonen.

Skandaali pulpahti pintaan, kun koko poliisijohto tuli itsenäisyyspäivän aattona vieraakseni Ratakadulle perinteiselle aamukahville. Tilaisuudessa oli tapana kiittää yhteistyöstä kuluneen vuoden aikana ja toivottaa hyvää itsenäisyyspäivää sekä hyvää joulua ja uutta vuotta kollegoille.

Toivotusten jälkeen totesin sillä kerralla kuitenkin myös, että yksi parannus olisi paikallaan. "Meidän ei ehkä pitäisi yrittää vähillä käyttövaroillamme juottaa tunnustuksille toistemme virkamiehiä."

KRP:n silloinen päällikkö Toivo Laento järkyttyi niin pahoin, että purskahti itkuun. Hänen kannaltaan huomautukseni olikin ehkä ollut kohtuuton. Ilmeisesti kaikki oli tapahtunut päällikön selän takana. Keskusrikospoliisissa oli tuolloin eräs

erittäin eteenpäin rynnivä apulaispäällikkö, jonka komennossa operaatio lienee toteutettu. Olin aidosti pahoillani Laennon puolesta, sillä hän oli todella hieno virkamies.